

ΛΙΒΑΔΑΡΙ

Ο Άη Ηλιάς που αιώνες τώρα κοιμάται στην αγκαλιά του δαφνοστόλιστου Μπιτζεβελιού είναι το σύμβολο του Λιβαδαριού. Γιορτάζει στις 20 Ιουλίου.

Filikos-2008

ΛΙΒΑΔΑΡΙ ΠΡΕΒΕΖΗΣ.

Το Λιβαδάρι δεν γνωρίζουμε πότε ακριβώς κτίστηκε. Παλαιότερα υπάγονταν στην επαρχία Μαργαριτίου του νομού Θεσπρωτίας. Στη δεκαετία του 1970 εντάχθηκε στον Δήμο Πάργας Πρεβέζης. Οι κάτοικοι του Λιβαδαριού και οι κάτοικοι του Ελευθερίου (πρώην Σενίτσας), συνδέονται με στενούς συγγενικούς δεσμούς, αφού σαν καθαρά χριστιανικά χωριά, παλαιότερα τελούσαν γάμους μεταξύ τους. Οι κάτοικοί του ήταν όλοι Έλληνες χριστιανοί. Στο Λιβαδάρι καθώς και στην Σενίτσα δεν κατοίκησαν ποτέ μουσουλμάνοι. Πολύ πιθανόν οι Λιβαδαριώτες να ήταν κάτοικοι του πανάρχαιου χωριού Ζέρι, η, Ζέρεζα, το οποίο καταστράφηκε από τους Ρωμαίους το 167 πρ.χρ. και απο τους πειρατές το 1562 μ.χρ.

Την ονομασία ΖΕΡΕΖΑ την συναντάμε σε έναν χάρτη Αυστριακό, εποχής 1750, που μεταξύ άλλων αναφέρει, Γκιογκίνα, (Γκιογκίνη κτήμα του Γεωργίου Γκίνη), Γουρία, Κλήνια, Ράπεζα κλπ, αναφέρεται στο σημείο του ΖΕΡΙ που λέμε σήμερα, ως Ζέρεζα. (Στην Πάργα υπάρχει η οικογένεια Ζέρη, το 1970 ο Ηρακλής Ζέρης διατηρούσε χασάπικο και από ότι μου είχε πεί, κατάγονταν από το παλιό χωριό Ζέρι). Μέχρι το 1913 είχε αρκετούς κατοίκους με δική του κοινότητα και κοινοτικό αρχείο, το οποίο

ήταν ένα από τα πιο παλιά στην περιοχή.

Από την τουρκική Στατιστική της Ηπείρου στην καταμέτρηση του 1895 (Σαλμανέ), μαθαίνουμε ότι στο Λιβαδάρι υπήρχαν 31 σπίτια με άνδρες 78, και γυναίκες 83. Από το 1913 ως το 1924 κάποιες οικογένειες (15 περίπου) έφυγαν και εγκαταστάθηκαν στην Αγία Κυριακή όπου αγόρασαν την περιοχή μαζί με άλλες οικογένειες από το Ελευθέρι. Την αγορά της περιοχής στην Αγία Κυριακή τότε διαπραγματεύτηκε ο Ευάγγελος Τσίτσας Λιβαδαριώτης, (ένας πανέξυπνος άνθρωπος για την εποχή του), σύζυγος της Αναστασίας, αδελφής του Θωμά Γκίνη.

(Η Αγία κυριακή μέχρι τότε αποτελούσε Τσιφλίκι και κάτοχος ήταν μια Τουρκάλα η οποία έφυγε από την Πάργα για την Τουρκία. Ο Ευάγγελος Τσίτσας σε συνεννόηση με αρκετούς Λιβαδαριώτες ήρθε σε επαφή με την κάτοχο του χωριού της Αγίας Κυριακής και συναντήθηκαν τότε στην Αθήνα με τους Δικηγόρους της και έτσι επιτεύχθηκε η αγορά με χρυσές λίρες. Είναι περιττό να πούμε ότι και το χωριό αυτό ήταν παλιά χριστιανικό, οι κάτοικοι του διώχθηκαν και τα κτήματα τους αρπάχτηκαν από τους Τουρκαλβανούς που είχαν οι Τούρκοι τότε στα στρατεύματα, τους δίνοντάς τους αξιώματα και αρπαγμένα κτήματα από τους Χριστιανούς Έλληνες.

Αυτά συνέβησαν μετά το 1573 όπου η ενδοχώρα της Θεσπρωτίας (πλην της Πάργας) παραχωρήθηκε από τους Βενετούς στους Τούρκους. Από τότε όλη η περιοχή του Μαργαριτίου συμπεριλαμβανόμενων και των χωριών αυτών παρέμεινε σκλαβωμένη μέχρι το 1913). Στο διάστημα από το 1572 έως την απελευθέρωση της περιοχής μας 1913 οι κάτοικοι της περιοχής μας υπέστησαν τα πάνδεινα. Αν διαβάσει κανείς τα ιστορικά βιβλία θα φρίξει από τις σφαγές, τις αρπαγές παιδιών και κατατρεγμούς που υπέστησαν οι πρόγονοι μας από τους Τούρκους και τους Τουρκαλβανούς μισθοφόρους τους. Έτσι αρκετοί από τους κατοίκους αυτούς για να σώσουν τα υπάρχοντα τους και τις οικογένειες τους ασπάζονταν το κοράνι με την ελπίδα ότι γρήγορα θα άλλαζαν τα πράγματα.

(Τότε έχουμε την περίοδο των κρυπτοχριστιανών). Τα χρόνια όμως περνούσαν, τα διάφορα επαναστατικά κινήματα των Ελλήνων αποτύγχαναν όπως του Διονυσίου του επανομαζόμενου Φιλόσοφου το 1611 και με το πέρασμα του χρόνου πολλοί από αυτούς δεν γνώριζαν πιά το παρελθόν τους. Έτσι το Πατριαρχείο βλέποντας την κατάσταση αυτή έστειλε στην περιοχή μας τον Κοσμά τον Αιτωλό το 1776 και 1779 μήπως και καταφέρει να ανακόψει τους εξισλαμισμούς στην πολύπαθη περιοχή μας. Οι γενιές η δικές μας που ζούμε σήμερα εκεί δεν λύγισαν, δεν πούλησαν την Πατρίδα τους και την θρησκεία τους για αγαδιλίκια και τσιφλίκια. Αντιστρόφως πάλεψαν με νύχια και με δόντια, άοπλοι τις περισσότερες φορές χωρίς βοήθεια από κάποιον ξένο παράγοντα και στριμωγμένοι εκεί ψηλά στις κορυφές τις Ντόμπρας και της Κρανιάς παρέμειναν αμόλυντοι και πεντακάθαροι στην Ελληνοχριστιανική τους συνείδηση.

Ένα κοπάδι γίδια ήταν όλο το βιός τους, νερό από τα σπιθάρια έπιναν, γκόρτσα έτρωγαν και χαμοκάλυβα είχαν για σπίτια σε αντιδιαστολή με τους κατακτητές και ιδιαίτερα τους αλαξοπιστίσαντες όπως οι λεγόμενοι μουσουλμάνοι Τσιάμηδες που ήταν κυρίαρχοι όλου του εύφορου κάμπου και των λιβαδιών με αρχοντόσπιτα, από τα αρπαγμένα στις πεδιάδες του Φαναρίου και του Μαργαριτίου. Κανένας άλλος λαός δεν υπέφερε τόσα δεινά όσα οι δικοί μας πρόγονοι. Αυτές οι κορυφογραμμές που

βλέπετε στις φωτογραφίες από τον Πεζόβολο έως και στον Αη Δημήτρη στο Καρτέρι ήταν τα πανάρχαια πάτρια εδάφη μας, που παρότι στις πεδιάδες υπήρχε πλούτος , οι πρόγονοι μας είπαν όχι, εμείς εδώ θα ζήσουμε: Πάμφτωχοι αλλά ΕΛΕΥΘΕΡΟΙ ΕΛΛΗΝΕΣ.

Μετά την απελευθέρωση, κάποιες άλλες οικογένειες πήγαν στην Καταβόθρα. Οι Λιβαδαριώτες είχαν μετά το 1913 ποπιστικά χωράφια στον κάμπο του Ελευθερίου και στο Καλοδίκη. Στην περίοδο της τουρκικής κατοχής οι κάτοικοι του Λιβαδαρίου ασχολούνταν με την κτηνοτροφία αφού τα εύφορα χωράφια τους,

τα είχαν αρπάξει οι προσκυνημένοι τουρκαλβανοτσιάμηδες. Από μαρτυρίες των παππούδων μας γνωρίζουμε ότι στην εποχή του Αλή Πασά οι Λιβαδαριώτες νοίκιαζαν χωράφια στο Καλοδίκη και στον σημερινό κάμπο του Ελευθερίου από τους μεγαλοτσιφλικάδες της περιοχής, δίνοντας σε αυτούς το ένα τρίτο της παραγωγής, εκτός τον κεφαλικό φόρο που επίσης πλήρωναν στους κατακτητές Τουρκαλβανούς του Αλή Πασά και στους Τσιάμηδες που είχαν αλλαξοπιστήσει, πουλώντας τότε Πατρίδα και θρησκεία για να διατηρήσουν τα απέραντα τσιφλίκια τους. Για την ιστορία να πούμε εδώ ότι ο Αλή Πασάς τότε, κατέσφαξε και πολλούς μουσουλμάνους Τσιάμηδες που του πήγαν κόντρα παλαιότερα, όχι βεβαίως για να ανακουφισθούν οι σκλάβοι Έλληνες, αλλά για να τους αρπάξει τα απέραντα τσιφλίκια που έφταναν από τον Λούρο και την Φιλιππιάδα μέχρι τους Αγίους Σαράντα της Βορείου Ηπείρου, για δικός του όφελος. Ο τελευταίος αγάς που υποτάχθηκε στον Αλή, ήταν ο Σουλειμάν Τσαπάρης από την Καταβόθρα (Liourat) το λέγανε αυτοί, σε παραφθορά του αρχαίου ονόματος Ηλιόρατον που είχε η Καταβόθρα παλιά.

Οι πρόγονοι μας είχαν καταφέρει όμως να διατηρούν τις εκκλησίες τους. Ερχόμενοι σε τακτική επαφή με την Βενετοκρατούμενη τότε Πάργα αγόραζαν όπλα μυστικά και ήταν όλοι κάτοχοι όπλων για την προσωπική τους ασφάλεια, έναντι των Τουρκαλβανών που παρέβαιναν τον νόμο της τουρκικής διοίκησης. Αυτός ο ατομικός οπλισμός όμως δεν αρκούσε για να κάνουν ανοικτό πόλεμο ενάντια στον κατακτητή. Η Βενετία που κατείχε τα δυτικά παράλια της Ηπείρου τότε, δεν βοηθούσε φανερά τους Έλληνες διότι είχε υπογραμμένες συνθήκες με τους τούρκους. Μυστικά όμως τροφοδοτούσε τους Έλληνες τόσο, όσο να δημιουργούν κάποιες ανησυχίες στον τουρκικό στρατό, και έτσι η κατάσταση αυτή βόλευε τους Βενετούς για τα δικά τους συμφέροντα και μόνο.

Για τους Έλληνες της περιοχής μας, αυτό ήταν κάποια ελάχιστη ελπίδα και τίποτα παραπάνω. Οι Λιβαδαριώτες μαζί με τους Σενιτσιώτες αποτελούσαν μια ασπίδα προστασίας για την ελληνικότητα της περιοχής στο πέρασμα της τουρκικής λαίλαπας που σάρωνε τότε όλη την Ήπειρο. Στους απελευθερωτικούς αγώνες των Σουλιωτών οι Λιβαδαριώτες με τους Σενιτσιώτες και τους Μορφατιώτες κρατούσαν τα δερβένια (περάσματα) ανοιχτά για την επικοινωνία των Σουλιωτών με τους Παργινούς. Εκτός αυτού τα τρία αυτά χωριά και το Σπαθαράτι μαζί, συνδέονταν και με συγγενικούς δεσμούς. Κατά την Ιταλογερμανική κατοχή της πατρίδας οι Λιβαδαριώτες με την δική τους αντιστασιακή ομάδα, αγωνίστηκαν για την ελευθερία της περιοχής τους.

Το πέρασμα του Αγίου Κοσμά το 1779 σίγουρα τους βοήθησε να κρατήσουν τα ελληνόχριστιανικά ιδανικά τους. Από πληροφορίες της θείας μου Αναστασίας Τσίτσα, το γένος Γκίνη, σχολειό λειτούργησε για πρώτη φορά στο Λιβαδάρι το 1909, με δάσκαλο κάποιον Παναγιώτη από την Αγιά Πάργας. Η Αναστασία πήγε μόνο μέχρι την δευτέρα τάξη στο σχολείο διότι έπρεπε να βοηθά τους γονείς της. Ήταν σύνηθες φαινόμενο στις τουρκοκρατούμενες περιοχές τα κορίτσια να μην σπουδάζουν, εκτός ελαχίστων εξαιρέσεων. Τα αγόρια, όσα βέβαια είχαν την δυνατότητα, μάθαιναν γράμματα.

(Αποψη του Λιβαδαρίου σκαρφαλωμένο στην αγκαλιά του βουνού Πεζόβολου 920 μ. ύψος).

Άποψη από την είσοδο του Αγίου Ήλιος στο Λιβαδάρι.

Από αφηγήσεις των γεροντότερων μαθαίνουμε ότι όταν ο άγιος Κοσμάς πήγε στο Λιβαδάρι, συγκέντρωσε τους κατοίκους δίπλα από την εκκλησία, κάτω από τον ίσκιο μιάς μεγάλης γκορτσιάς και τους μίλησε...

Εδώ γίνεται το πανηγύρι του Αη Ήλιά με ψητά αρνιά, μουσική και δροσερά ποτά, που διοργανώνουν οι δραστήριοι κάτοικοι του χωριού και το γλέντι κρατάει μέχρι το πρωί.

Από παλιές δημοσιεύσεις της κ. Τούλας Στεφανίδου, κόρης του Ιωάννη Στεφανίδη από το Μαργαρίτι, μαθαίνουμε για το ονομαστό πανηγύρι που γίνονταν παλιά στο Λιβαδάρι, με τους ξακουστούς μουσικούς οργανοπαίχτες του Μαργαριτίου, όπως ο Νάσιο Τζέμος, ο Τάση Φώντας κλπ και τους σπουδαίους χορευτές της εποχής αυτής όπως ο Πήλιο Μηλιώνης και ο Πήλιο Μπάκας οι οποίοι ήταν οι καλύτεροι χορευτές τότε στα χωριά μας. Σας παραθέτω και δυο φωτογραφίες από το αρχείο της κ. Στεφανίδου, οι οποίες είναι από το πανηγύρι του Αη Ήλιος στο Λιβαδάρι, όπου είχαν πολλούς φίλους και γνωστούς όπως τον Σπυρίδωνα Λύκα, που τον διακρίνουμε σε μια από τις δυο αυτές ιστορικές φωτογραφίες της εποχής 1940 !!!

(Κάτω δεξιά απεικονίζεται ο Σπύρος Λύκας και δίπλα η σύζυγος του).

(Η μικρή Τούλα Στεφανίδου καθιστή με το άσπρο φόρεμα και τη χωρίστρα με φιλενάδες από το Λιβαδάρι).

ΕΛΕΝΗ ΧΑΛΚΗ

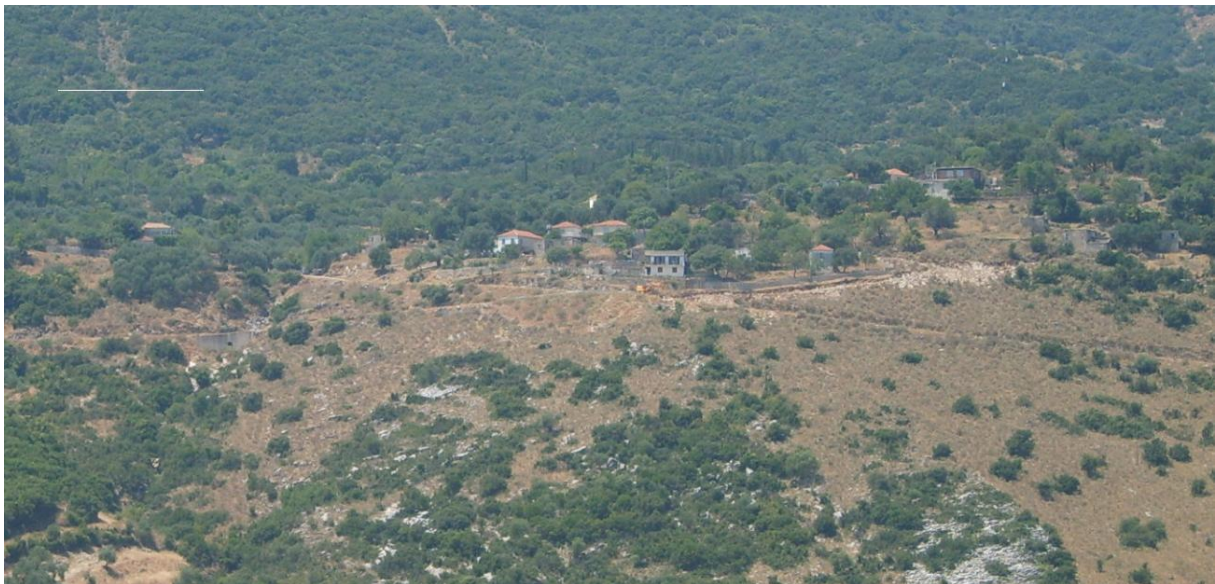
Η Ελένη το γένος Χαλκή, γεννήθηκε στο Λιβαδάρι, το έτος 1892 στις 26 Ιουλίου σύμφωνα με το παλιό μητρώο Μαργαριτίου και Ελευθερίου και απεβίωσε στο Μαργαρίτι το έτος 1978. Παντρεύτηκε στο Ελευθέρι σε ηλικία 19 ετών τον Ιωάννη Θωμ. Γκίνη

Έτσι φαίνονται από τους Παξούς τα όροι της Πάργας, ο Πεζόβολος και η Κρανιά.

Άποψη από το Λιβαδάρι

Αυτά προς το παρόν για το Λιβαδάρι. Εμείς θα επανέλθουμε ασφαλώς με περισσότερα ιστορικά για το αγέρωχο αυτό χωριό που σαν αητοφωλιά είναι σκαρφαλωμένο στους πρόποδες του Πεζόβολου.

Αν έχετε κάποια ιστορικά στοιχεία, ή, παλιές φωτογραφίες για την περιοχή αυτή, ευχαρίστως να τα δημοσιεύσουμε για να μαθαίνουν οι νεότερες γενιές μας.

Επιμέλεια, Θωμάς Στ. Γκίνης 2008

[Επιστροφή στην αρχική](#)